

EPIPALEOLITHICUM TE MEER: HET ONDERZOEK OP MEER IV.

K. NIJS

In afwachting van verdere opgraving van de vindplaats Meer IV, meer bepaald van het hogergelegen gedeelte, is een grondiger analyse van het lithisch materiaal en het site doorgevoerd. Van de meer dan 14.000 artefakten opgegraven aan de voet van het duin, is tot nu toe en bij wijze van steekproef 5% samengeplakt, 8% van de ca 2.600 artefakten uit de opgraving bovenop de duinrug. Niettegenstaande de aan de "Belgische-Nederlandse epipaleolithische vindplaatsen in zandbodems" verbonden problematiek, kunnen de bekomen resultaten als bevredigend worden genoemd. Het al dan niet samenhangen echter van de *twee sites* van Meer IV is nog niet aangetoond. Gezien de totaal verschillende typologische samenstelling van de artefaktenensembles en het eigen karakter van de *living floor*, worden beide vindplaatsen voorlopig onderscheiden. Hun stratigrafische positie is dezelfde.

1. de artefaktenconcentratie op de zuidoostelijke helling van het duin.

De artefaktenconcentratie aan de voet van het duin is op verscheidene plaatsen afgebroken door recente uitgravingen. De bewaarde *living floor* toont twee langgerekte concentraties, CI en CII, met rijke tot zeer rijke en meer artefaktenarme zones (fig. 1a). In associatie hiermee staan drie houtskoolconcentraties met een gemiddelde doorsnede van 35 cm, vijf andere bevinden zich tussen de artefaktenconcentraties en de vallei.

De lithische industrie kan worden bestempeld als *Tjongeriaan*. De gelijkenis met Meer II is treffend. Het werktuigenbestand waarin de stukken met afgestompte boord, stekers en schrabbers overwegen, bedraagt 6,5% (Otte, 1984). Aan de hand

van het samenplakken kunnen we een onderscheid maken tussen werktuigen die ter plaatse vervaardigd én gedebiteerd zijn en werktuigen die ter plaatse vervaardigd en gebruikt zijn maar als produkt van elders zijn aangevoerd. In dit geval gaat het om robuuste klingen, veelal vervaardigd uit een vuursteen van hogere kwaliteit in vergelijking met de kleine tot middelgrote ter plaatse gedebiteerde vuursteenknollen. De op het site aangewende debitage techniek verraaft een eerder onregelmatige klingenproduktie (fig. 2). De kern wordt minimaal voorbereid in functie van maximale exploitatie van de knol. De produktie van afslagen blijkt minder belangrijk geweest te zijn. Zoals Cahen bij Meer II heeft vastgesteld, kunnen we ook wat Meer IV betreft spreken van een vereenvoudigde, meer alledaagse debitage op vuursteenknollen van minder goede kwaliteit (Cahen in Van Noten e.a., 1978). Hierop wijzen trouwens ook de remontages van klingen die dikwijls bestaan uit talrijke klingfragmenten.

Het samenplakken van de artefakten toont aan dat de onderscheiden artefakten-koncentraties aan de voet van het duin als één, zij het onvolledig, geheel moeten beschouwd worden. Een stel van wederkerige en significante verbanden tussen de verschillende zones bewijst hun samenhang (fig. 1b). De omvang van de vindplaats, de typologische samenstelling van de artefaktenkoncentraties en de resultaten van het samenplakken, wijzen er op dat we hier te doen hebben met een meer permanente woonplaats in tegenstelling tot de vindplaats bovenop de duinrug. De remontages zijn nog zeer fragmentair maar werpen een eerste licht op haar organisatie en dynamiek.

We onderscheiden twee zones die zich manifesteren als centrale polen waarrond zich de activiteiten hebben afgespeeld (CIb & CIb). De typologische samenstelling van deze konzentraties, de aard van de remontages en de associatie met houtskoolstructuren, doen vermoeden dat het hier gaat om domestieke zones. Het debiteren is enerzijds gericht op uiteenlopende activiteiten ter plaatse terwijl anderzijds werktuigen naar meer specifieke activiteitenzones gebracht zijn. Van deze zijn er twee die onmiddellijk in het oog springen. Eén bevindt zich in het meest noord-oostelijk eind van de opgegraven *living floor* (CIa). Het betreft een zone waar intensief, vermoedelijk been en/of gewei bewerkt is. Hiervoor zijn voorbereide kernen en stekers uit andere zones van het site aangebracht, zijn zorgvuldig bewaarde kwaliteitsprodukten aangewend en zijn ter plaatse vuursteenknollen bewerkt met het oog op de vervaardiging van aangepaste werktuigen, vooral stekers en vermoedelijk ook klingen met afgestompte boord. Een mooi voorbeeld zijn twee middelgrote stekers die na remontage met verscheidene van hun stekerafslagen, oorspronkelijk twee robuuste klingen bleken geweest te zijn (fig. 3). Ze zijn niet ter

plaatse geproduceerd dan wel getransformeerd in een tweeslaghoeksteker die herhaalde malen is aangescherpt, dus intensief gebruikt en tenslotte achtergelaten. Een tweede zone ligt tussen de *domestieke* zones in en wordt in tegenstelling tot voorgaande gekenmerkt door de afwezigheid van retoucheafslagen (CIIa). De werktuigen, vooral stekers en schrabbers, die hier gebruikt en achtergelaten zijn, zijn vervaardigd in hogervermelde zones. Het merendeel van de schrabbers uit deze zone is aangewend bij de bewerking van droge huiden waarvan ongeveer de helft geschacht bleek (Gysels, 1985). Gebruikssporenanalyse van vijf schrabbers die zich alle bij de zone CIIb bevinden, wijst op houtbewerking. Een andere zone situeert zich aan de andere kant van de vermelde *domestieke* zone CIIb en bevat in verhouding zeer weinig werktuigen (CIIc). Hier zijn de kernen voorbereid en gedebiteerd, terwijl voorbereide kernen en al dan niet afgewerkte produkten naar andere zones van het site gebracht zijn, naar hogerbesproken aktiviteitzones en naar twee zones aan het zuidwestelijk eind van de vindplaats die voorlopig niet nader definieerbaar zijn.

De vindplaats aan de voet van het duin is op veel vlakken goed vergelijkbaar met Meer II. De ligging van beide, nl. op de zuidoostelijke helling van de duinrug en zo'n 300 m van mekaar verwijderd, de typologische samenstelling van de artefaktenensembles, aangewende debitage technieken en materiaal en het karakter van de *living floor* waarin we domestieke- en meer specifieke zones herkennen, reflecteren hun samenhang. Meer II en Meer IV moeten ongetwijfeld door dezelfde groep van mensen bezocht geweest zijn.

2. de artefaktenconcentratie op de rug van het duin.

De opgraving bovenop het duin heeft verscheidene houtskoolconcentraties en twee ovaalvormige artefaktenconcentraties aan het licht gebracht (fig. 4a). Mikrolieten vormen hier de belangrijkste typologische klasse wat de werktuigen betreft. Werktuigen die eerder aansluiten bij het Tjongeriaan aan de voet van het duin liggen verspreid buiten de twee onderscheiden concentraties.

Het samenplakken van de artefakten bevestigt de opdeling in twee zones en vertelt ons dat het bewerken van vuursteen hier in de eerste plaats gericht was op de vervaardiging van mikrolieten (fig. 4b). We beschikken over een aantal vrij georderde remontages die wijzen op een intensieve produktie van mikroklingen (fig. 5). De verspreiding van de mikrolieten komt overeen met de verspreiding van het gere-monteerde debagemateriaal. Enkele onafgewerkte werktuigen en kerfresten konden geremonteerd worden. De onderscheiden zones staan niet onmiddellijk met mekaar in verband. Samen maken zij misschien deel uit van een oorspronkelijke grotere *living*

floor. Tijdens de laatste opgravingskampagne in 1983 kondigde zich immers een nieuwe concentratie aan. Voorlopig nemen we aan dat het hier gaat om een plaats die zeer kortstondig is bezocht, lang genoeg voor het vervaardigen van een voorraad mikrolieten. De Tjongerwerktuigen hebben hier niet onmiddellijk mee te maken en moeten wellicht in verband gezien worden met de opgraving aan de voet van het duin.

REFERENTIES

- OTTE, M. 1984. Le Tjongérien de Meer IV dans son contexte régional. *Advances in Palaeolithic and Mesolithic Archaeology*. Warsaw-Cracow, pp. 121-134.
- VAN NOTEN, F., CAHEN, D., KEELEY, L.H. & MOEYERSONS, J. 1978. Les Chasseurs de Meer. *Dissertationes Archaeologicae Gandenses*, XVIII. De Tempel, Brugge.
- VAN NOTEN, F., GYSELS, J., NIJS, K. & VREYSEN, C. 1985. De Tjongervindplaats Meer IV. *Notae Praehistoricae*, 5, pp. 3-28.

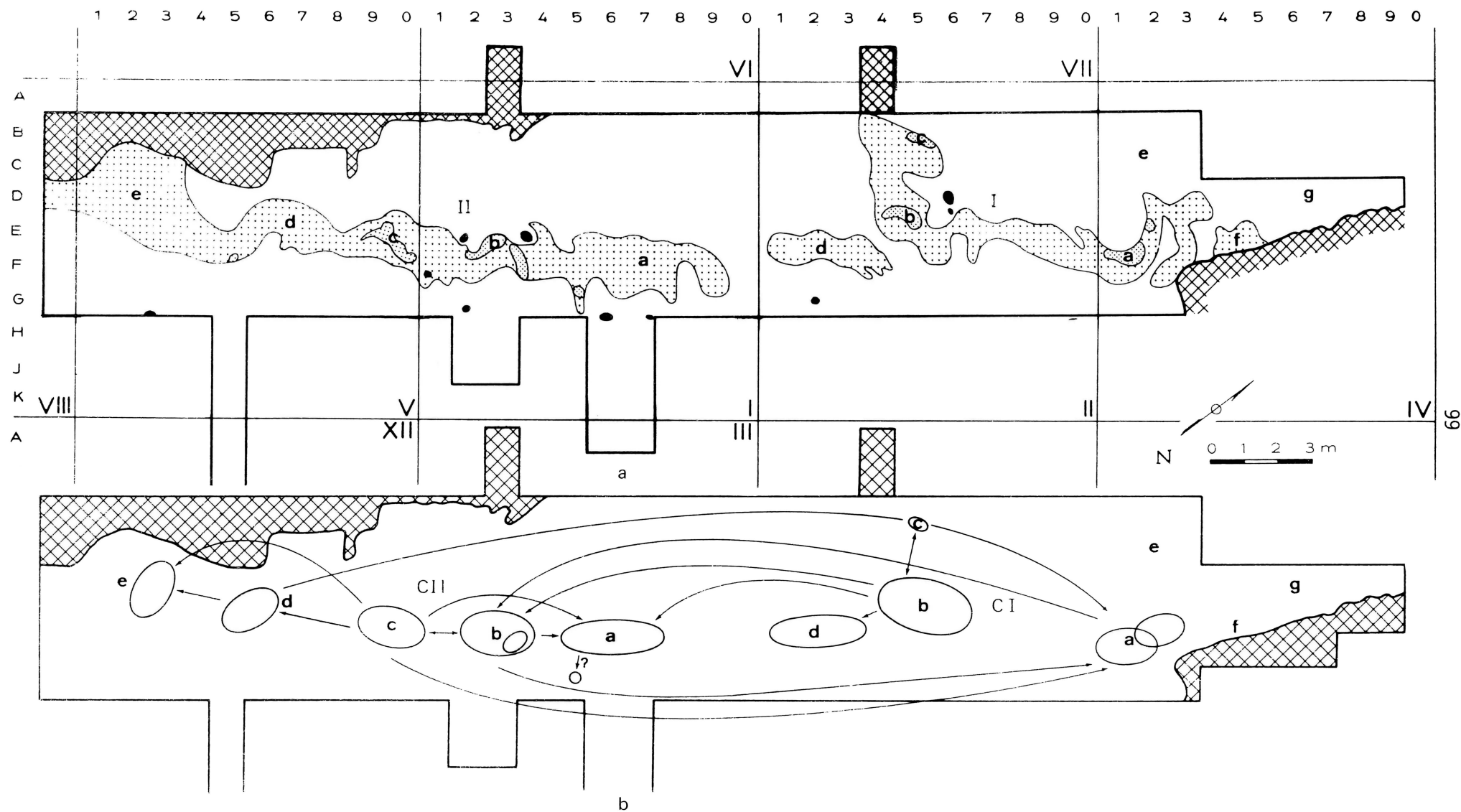

fig. 1. a. Algemeen overzicht van de artefakten- en houtskoolkoncentraties aan de voet van het duin.
 b. Globaal relatiepatroon o.b.v. de remontages.

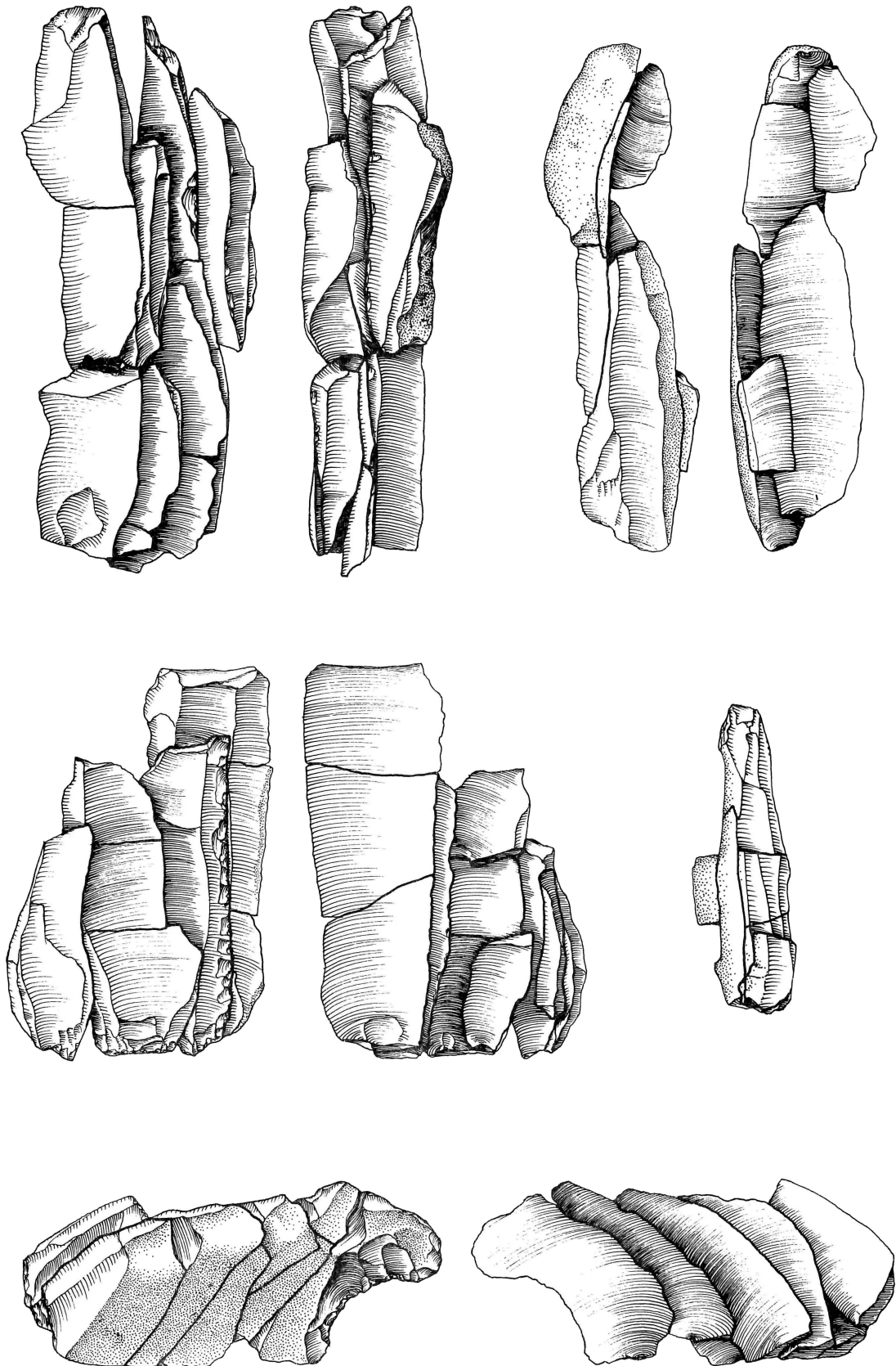

fig. 2. Produktie van klingen aan de voet van het duin.

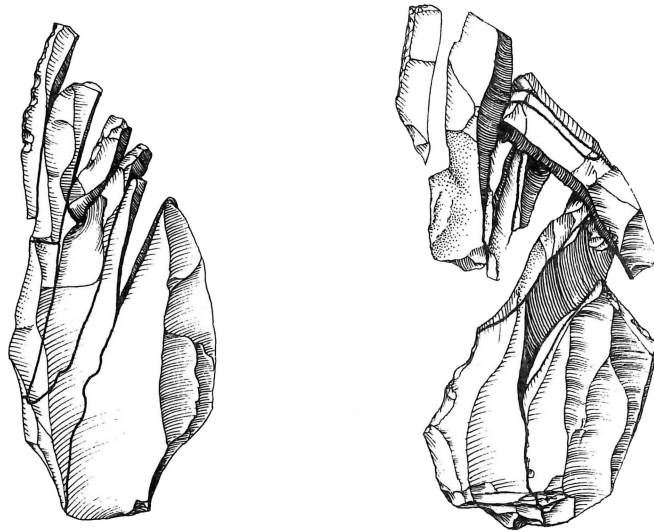

fig. 3. Twee stekers, behorende tot dezelfde vuursteenknol, samengevoegd met stekerafslagen.

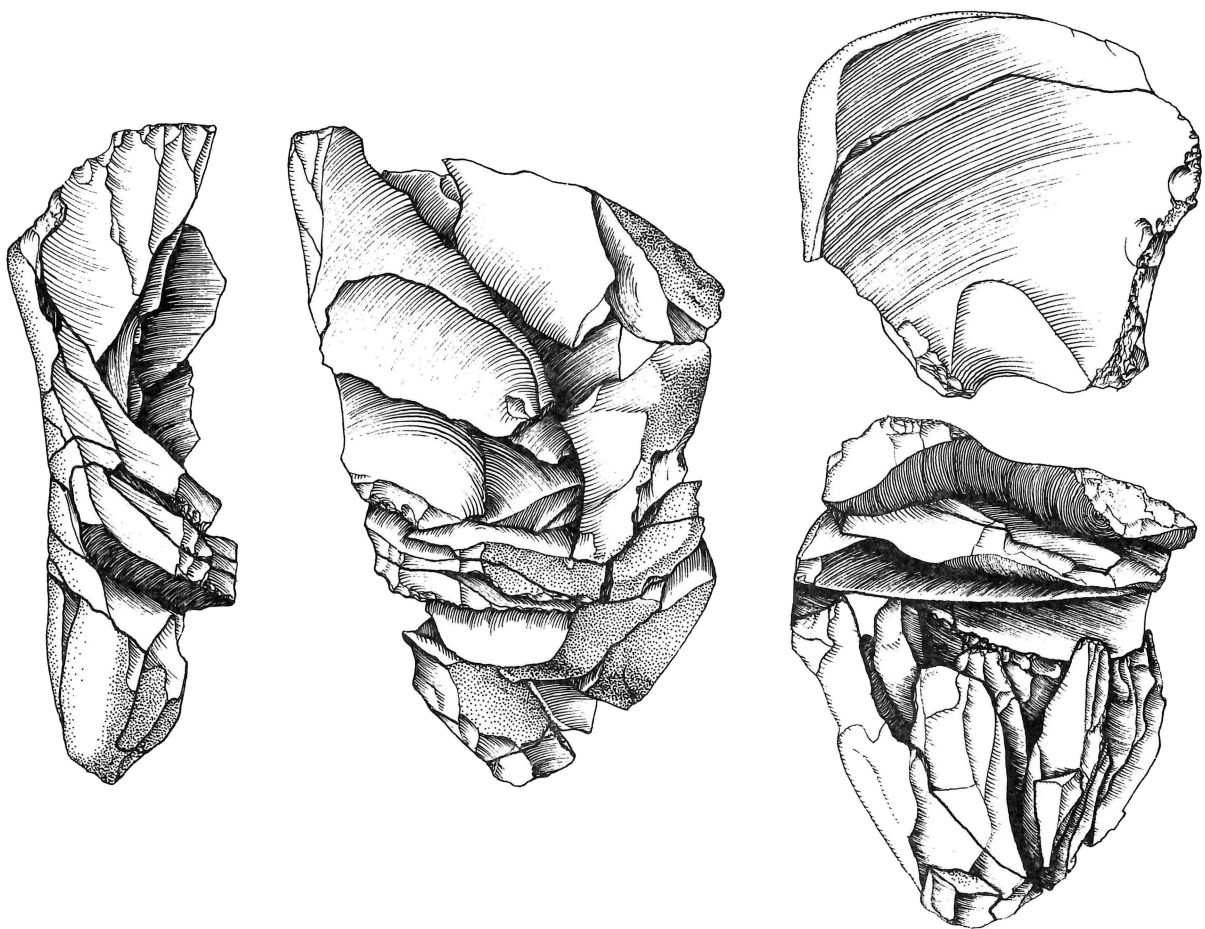

fig. 5. Produktie van mikroklingen op de duinrug.

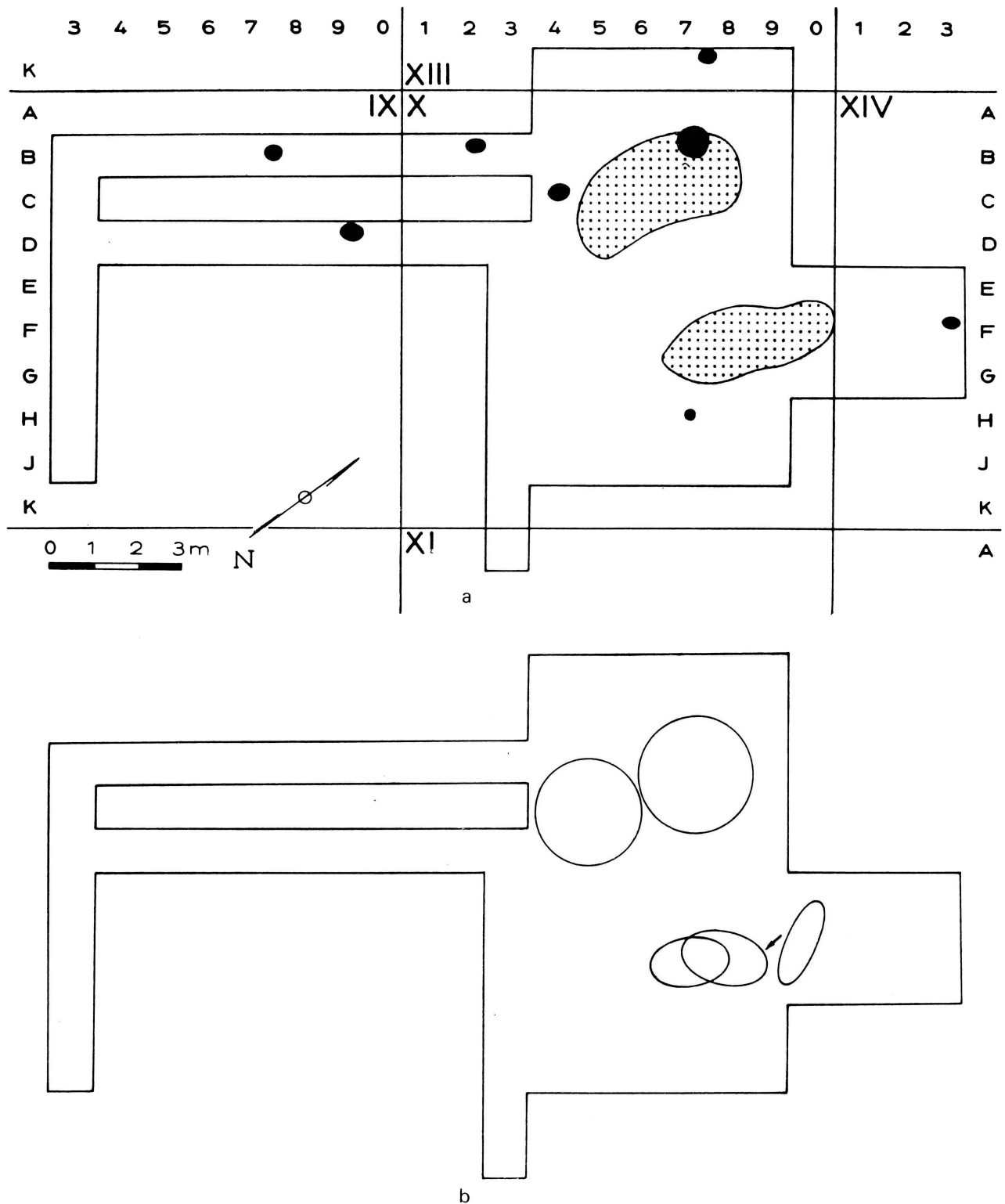

fig. 4. a. Algemeen overzicht van de artefakten- en houtskoolconcentraties op de duinrug.
 b. Globaal relatiepatroon o.b.v. de remontages.